

SUPLIIKKI

SUOMEN UUSPERHEIDEN LIITTO
2 • 2022

Pari sanaa
uusperheen
taloudesta

Julkaisija

Suomen Uusperheiden Liitto ry
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
www.supli.fi

Päätoimittaja

Kirsi Heikinheimo

Toimitussihteeri

Elina Teerijoki
elina.teerijoki@pp1.inet.fi

Taitto

Tanja Holmberg
tanja.holmberg@gmail.com

Kannen kuva

Maarit ja Timo Pyrhösen
kotialbumi

Painopaikka

Printon AS

Painosmäärä

1500 kpl

Suomen Uusperheiden Liitto ry (Supli) on valtakunnallinen järjestö, joka tarjoaa palveluja uusperheille ja uusperheitä työssään kohtaaville ammattilaisille.

Lehden kuvat

Shutterstock, Adobe Stock
tai Suplin kuva-arkisto,
jos ei muuta mainittu.

Henkilökuvat kotialbumeista.

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 Pääkirjoitus
- 4 Puhu rahasta mieluummin ajoissa kuin myöhässä
- 8 Sama perhe - erilaiset rahankäyttökulttuurit
- 11 Uusperheen talous ja lastensuojelun sosiaalityö
- 12 Kokemuksia vuoroasumisen käytänteistä
- 14 Vanhempi, kuule tämä...
- 15 Raha kahden kulttuurin perheissä - yhteistä vai yksityistä omaisuutta?
- 16 YLVA-hanke tukee ylivelkaantuneiden perheiden mielenterveyttä ja vanhemmuutta
- 17 Helka selätti vuosien velkakierteen
- 18 Uusperheen ABZ avaa uusperhedynamiikkaa
- 19 Järjestöuutiset

TOIMISTON TERVEISET

Kevään ja kesän aikana olemme saaneet eri tahoilta kuulla ja tuta hintojen yleisen nousun. Kesäkuussa Yle uutisoi hintojen nousun ja ostovoiman heikkenemisen näkyvän myös tuettujen lomien kysynnässä, josta johtuen tuettuja lomiam järjestäville järjestöille oli tänä keväänä tullut ennätysmäärä lomahakemuksia. Jutussa kysynnän arvioitiin jatkuvan entistä kovempaan ensi talvena ja keväänä.

Suomen Uusperheiden Liitto järjestää yhteistyössä Maaseudun Terveys- ja Lomahuolto ry:n kanssa useita tuettuja lomiam vuosittain. Seuraava loma on joulukuussa, johon haku päättyi juuri. Näillä uusperhelomilla on mahdollisuus koko perheen voimin saada eväitä uusperheen arkeen, parisuhteeseen ja vanhemmuuteen. Useimmilla lomilla on mukana vapaaehtoiset lomaohjaajat, jotka ovat itsekkin uusperheellisiä, vertaisryhmäohjaamiseen koulutettuja vapaaehtoisia. Monille uuspareille vertaisohjaaminen on yhteinen, antoisa harrastus.

Tuemme vertaisohjaajien toimintaa koulutuksen, jatkokoulutuksen, työnohjauksen ja organisoituvun kautta. Teemme parhaamme, jotta vapaaehtoiset vertaisohjaajat saisivat myös itselleen antoisia lomaviikkoja korvaamattoman tärkeässä työssään perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Kiitämme lämpimästi kaikkia lomiemme vertaisohjaajia. ♥ Toivomme, että tämän kesän lomille osallistuneet ohjaajat ja perheet saivat hetken hengähdystauon kuormittavasta arjesta.

Jos vertaisohjaajana toimiminen kiinnostaa, ota rohkeasti yhteyttä, niin kerromme lisää.

Mukavaa syksyä!

Saija Ristolainen-Kotimäki
järjestösihteeri

Talouspuheelle on tarvetta

Tämä syksy on erilainen kuin ennen. Ruska on tullut ja ilma viillennyt kuten ennenkin, mutta tänä syksynä suurin osa meistä joutuu pohtimaan taloutta uudella tavalla. Tulevaisuus pohdituttaa. Tässä ajassa tarvitaan yhteisöllisyyttä enemmän kuin rauhan aikana koskaan ennen.

Tämän lehden teemana on raha ja talous. **Gill Main** tutki lapsiköyhyyttä ja kehitti jo vuonna 2013 mittarin, johon hän kokosi lasten itsensä tärkeinä pitämiä elementtejä kuten taskuraha, samanlaiset vaatteet kuin muilla ikätovereilla, puisto tai leikkialue kodin lähellä ja perheen yhteiset lomamatkat. Vaikka lapset eivät voikaan vaikuttaa perheensä hyväosaisuuteen, he elävät omissa yhteisöissään samojen lainalaosuuksien keskellä kuin aikuiset. Lasten aineellinen köyhyys voidaan määritellä perustarpeiden puutteeksi, josta seuraa jääminen lasten keskuudessa normaalina pidetyn elämäntavan ulkopuolelle.

Lainsäädännön tavoitteena on turvata tukipalvelut, asuitpa missä päin Suomea tahansa. Kunnat päättävät taloudelliset painopisteensä itse ja kuntien välillä onkin eroja esimerkiksi vuoroasuvan lapsen koulukyydin järjestämisessä, etävanhemman tiedonsaannin tai vaikkapa vanhemmuuden tuen saamisessa. Lyhyen tähtäimen säästöt ovat kuitenkin harvoin kustannustehokkaita. Suplin keväällä 2022 toteuttamaa Vuoroasuminen -kyselyä hyödynnetään osana Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan Laki ja perheiden monimuotoisuus -hanketta. Hankkeen tavoitteena on kartoittaa perheiden kohtaamia haasteita ja esittää niille ratkaisumalleja. Kyselyn tuloksia on avattu lehdesä olevassa artikkelissa.

Supli oli mukana Parisuhdeverkoston kanssa eduskunnassa keskustelemassa palvelujärjestelmien rakenteista ja hyvinvointialueiden toimijoiden välisestä yhteistyöstä. Enää ei ole mahdollista lisätä kuluja vaan on tehtävä yhteisiä linjauksia kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja yritysmaailman yhteistyöstä. Julkiset palvelut eivät pysty vastaamaan asukkaiden palveluiden tarpeeseen. Tarvitaan täydentäviä palveluita. Turvaamalla järjestöjen rahoitus tulevaisuudessa, turvataan samalla myös syrjäytymistä ennaltaehkäisevien ja perheiden hyvinvointia tukevien toimintojen saatavuus.

Miten perheissä osataan puhua rahasta, taloudesta ja kulunjaoista? Entä, jos uusperheen vanhemmat tulevat erilaisista yhteiskuntaluokista tai heillä on aivan erilainen tulotaso, miten silloin jaetaan nallekarkit? Aihetta avaavat lehdessä niin kokemusasiantuntijat kuin tutkijat.

Parisuhteen ja perheen hyvinvointi ovat muutakin kuin aineellisia mahdollisuuksia. Hyvinvoivat ihmissuhteet ovat ehkäpä merkityksellisin terveysvakuutus. Osallisuuden ja kuulumisen tunne sekä erityisesti elämän merkityksellisyys vahvistuvat turvallisten ihmissuhteiden ja kohdatuksi tulemisen äärellä. Jokainen kohtaaminen on mahdollisuus läsnäoloon, läheisyyteen, kunnioitukseen, keskusteluun ja hyväksyntään.

Rakkauden, tulevaisuuden ja
uusperheiden asialla

Kirsi Heikinheimo

Puhu rahasta mieluummin

Uusperheen yhteisen talouskulttuurin löytäminen voi olla haastavaa, jos perheen lapset vaikkapa asuvat eri pituisia jaksoja tai puolisoiden tuloerot ovat suuret. Suplilaiset kertovat, miten raha-asioihin kannattaa suhtautua ja mitä sudenkuoppia niistä voi löytyä.

Yhteiset rahat tuloista riippumatta

Suplin vertaisohjaajapari **Maarit ja Timo Pyrhönen** hoitavat yhdessä kaikki perheen kulut laskematta osuuksia.

Kun Pyrhöset, Maarit ja Timo, aloittivat yhteisen perhe-elämän kolmetoista vuotta sitten, kummallakin oli edellisestä liitostaan kaksi lasta. Sittemmin heille syntyi vielä kaksi yhteistä lasta.

Lapsista kaksi aikuistunutta asuu jo omillaan, kolmas on aikuistumisvaiheessa, yksi teini-ikäinen asuu vuoroviikkoina ja nyt alakouluikäiset yhteiset ovat vielä pitkään vanhempien helmoissa. Aikoinaan kaksi vanhinta lasta asui perheessä koko ajan, kaksi nuorempaa asui vuoroviikkoa.

- Me olemme olleet samoissa rahoissa lähes koko suhteen ajan, Maarit kertoo.

- Kulut ja menot ovat menneet sen mukaan, kenellä on ollut rahaa hoitaa ne, Timo täydentää.

Usein maksaja on ollut sähköalan yrittäjänä työskentelevä Timo, koska hänellä on suuremmat tulot kuin hoitoalalla työskentelevällä Maaritilla. Maarit oli yhteisten lasten synnyttyä viisi vuotta kotona, jolloin Timo vastasi pääosin perheen elätkesestä. Järjestely oli yhdessä sovittu ja molemmille hyvä.

Jo melko aikaisessa vaiheessa Timo ja Maarit osallistuivat Suplin uusperheleirille, jonka aikana heille kirkastui ajatus, että perheen lapset ovat yhteisiä riippumatta siitä, kuka on biologinen van-

hempi. Kun lapset tuntuvat yhteisiltä, myös yhteiset rahat tuntuvat parhaalta ratkaisulta. Kummallakin on kuitenkin aina ollut oma pankkitili.

Maarit hoitaa vaatteet, Timo mopot

Yksi iso asia jaettiin alussa tasan: asumisjärjestelyjä tehdessä Timo muutti Maaritin asuntoon ja osti siitä puolet. Muuten rahojen jakautumista ei ole laskettu.

Malli on toiminut paitsi vakituisissa menoissa kuten kuukausittaisissa laskuissa, myös satunnaisissa suuremmissa kuluissa. Osittain menoja on jaettu sen mukaan, kumpi on jonkun asian hoitanut: Maarit on alusta asti ostanut Timon lapsille vaatteita, Timo taas hankkinut mopot ja mopokortit, jotka Lohjan haja-asutusalueella asuvalle perheelle ovat olleet tärkeitä liikkumiseen.

Myös lasten pienet kuukausirahat on maksettu yhteisestä kassasta ja samalla toivottu, että he hankkisivat itse lisää.

- Olemme kannustaneet lapsia menemään töihin, ja vanhimmat alkoivatkin tehdä viikonlopputöitä 16-vuotiaina. Olemme halunneet opettaa säästämiseen ja järkevään rahankäyttöön, Timo ja Maarit sanovat.

ajoissa kuin myöhässä

Elatusmaksut eivät juuri ole vaikuttaneet perheen talouteen. Maaritin jo aikuisten lasten isä ei maksanut elatusmaksuja, jotka tulivat minimisuuruisina Kelalta. Timon lapset asuivat vuoroviikkojärjestelyllä, ja vanhemmat olivat sopineet, ettei kumpikaan maksa elatusapua. Lasten kaikki isovanhemmatkin ovat pyrkineet tasapuolisuuteen lasten muistamisessa.

Entisen suhteen painolasti näkyi siinä, miten Maarit reagoi, kun omat tulot putosivat kotiin jäämisen myötä.

- Suhteessa vanhimpien lasten isän kanssa raha-asiat eivät olleet hyvällä tolalla. Olin eron jälkeen alkanut tulla paremmin toimeen ja Timon kanssa rahaa alkoi säästyäkin, kun hoidimme asiat hyvin. Minulle oli kova pala, kun kotiäidiksi jäätyäni tililläni ei enää ollutkaan rahaa ja jouduin pyytämään sitä Timolta, Maarit kertoo.

Timolle asia ei ollut ongelma,

vaan hän kannusti Maaritia olemaan lasten kanssa kotona, koska tämä niin toivoi. Maarit myös pystyi silloin tällöin tekemään keikkatöitä ja kartuttamaan siten omia tulojaan.

Kotiäitiys myös mahdollisti joitain tärkeitä asioita: Maarit pystyi kuljettamaan Timon lapsia kouluun näiden asumisviikolla, ja kodin ruokahuolto järjestyi helpommin, kun yksi aikuinen oli kotona.

Isossa perheessä rahaa kuluu paljon arkisiin

menoihin. Kun kotona oli kuusi lasta, maitoa kului 30 litraa viikossa ja piimät päälle.

Nyt inflaatio on nostanut monen kulutushyödykkeen hintoja, ja etenkin sähkön hintapaineet ovat kovat. Pyrhösten koti on sähkölämmitteinen omakotitalo, ja tulevan talven lämmityskulut hirvitävät hiukan. Puita on hankittu varastoon ja isommille lapsille puhuttu veden ja sähkön säästämisestä.

Rahasta ei puhuta vertaistapaamisissa

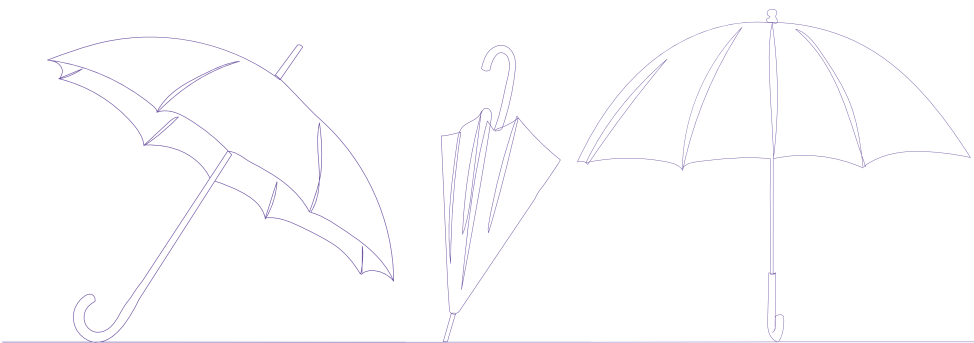
Maarit ja Timo tulivat mukaan Suplin toimintaan, koska parisuhteen alussa yhden lapsen kanssa oli haastavaa ja Maaritilla oli toisesta elämäntilanteesta hyviä kokemuksia vertaistuesta. Niitä tuli nopeasti myös Suplista, vaikka Timo ensin epärooi leirille lähtöä ja arveli, ettei puhu siellä paljon.

Toisin kävi, ja nyt Pyrhöset ovat kouluttautuneita vertaisohjaajia. Maarit on vetänyt naisten viikonloppuja ja Timo miesten viikonloppuja. Talousasiat tulevat heidän kokemuksensa mukaan hyvin harvoin esille vertaiskeskusteluissa.

- Raha-asiat oikeastaan sivuutetaan kokonaan. Johtuisiko siitä, että suomalaisille on yleensä vaikea puhua rahasta, Timo miettii.

Kuitenkin epäselvät raha-asiat ovat monen parisuhderiidan taustalla. Maarit tunnistaa, että epäselvä sopiminen oli taustalla myös hänen hankalissa tunteissaan kotiäidiksi jäädessä. Pyrhöset kannustavat puhumaan rahasta avoimesti jo suhteen alussa ja etsimään mallin, jonka molemmat tietävät ja hyväksyvät.

- Jokainen voi sopia asiat niin kuin omalle perheelle sopii. Meille ei olisi sopinut esimerkiksi se, että kulut jaettaisiin eurolleen tasan. Jollekin voi olla hyvä sopia vaikka tietyt prosentit tulojen mukaan.

Selvä rahanjako vähentää riitoja

Mira Eriksson-Erkkilä elää nyt kahden aikuisen taloudessa, mutta aiemmin hänellä oli silloisen kumppaninsa kanssa nelilapsinen uuperhe: kaksi Miran lasta ja kaksi kumppanin lasta. Miran lapset asuivat perheessä kokoikäisesti, ja miehen lapset joka toinen viikko.

- Olen aina ollut raha-asioissa tarkka, ja siksi otin jo suhteen alussa puheeksi sen, miten menot voitaisiin jakaa oikeudenmukaisesti, Mira kertoo.

Mallista syntyi seuraavanlainen: omakotiasumisen juoksevat kulut kuten sähkö- ja vesilaskut jaettiin pääluvun ja lasten asuman ajan mukaan tasan, eli Mira maksoi kuluista kolme viidesosaa, puoliso kaksi viidesosaa. Ruokamenoihin käytettiin ruokatiliä, jolle kumpikin puoliso siirsi kuukausittain samansuuruisen rahasumman.

Mira ja hänen lapsensa muuttivat puolison omistamaan taloon, josta Mira osti yhden kolmasosan. Kummallakin puolisollla oli oma laina.

- Peli oli reilu, ja systeemi toimi täydellisesti.

Minulle on ollut tärkeää, ettei synny tunnetta, että jompikumpi ratsastaisi toisen rahoilla, Mira kertoo.

Malli toimi hyvin, koska Mira ja hänen kumppaninsa olivat suurin piirtein samassa tuloluokassa. Mira sanoo, että jos puolisoiden välinen tuloero olisi suuri, menot pitäisi jakaa toisin – esimerkiksi siten, että kumpikin maksaa kuluista saman prosentiosuuden omista tuloistaan laskettuna.

- Talousasiat on hyvä puhua auki heti suhteen alussa. Ainakin omat puolisoni ovat arvostaneet tätä ja olleet tyytyväisiä, että rahanjako on selvä. Miehet ovat olleet jopa hiukan yllättyneitä, että asia hoidetaan näin. Ehkä vielä on ilmassa sellaista vanhanaikaista ajatusta, että mies on perheen elättäjä.

Miran uusperhe päätyi lopulta eroon, mutta erotilanteessakin talousasiat oli helpompi hoitaa, kun niistä oli selvät sopimukset.

- Sopiminen vähentää riitoja. Uusperheissä on muutenkin paljon säättämistä, joten näin saa edes tämän yhden asian kuntoon, Mira nauraa.

Epärehellisyys kaatoi Sepon uusperheen

Kun **Sepolle** (nimi muutettu) alkoi tulla puhe-
luita perintäyhtiöistä, hän ei ensin uskonut
koko asiaa. Hänen taloutensa oli vakaa,
eikä hän tiennyt jättäneensä mitään laskuja mak-
samatta.

- Minulla oli rutiini ottaa laskut mukaan töihin ja maksaa ne siellä, mutta kun aloin tarkistaa asiaa, en löytänyt laskuja mistään. Pengoin kaikki paikat kotonakin, enkä löytänyt niitä sieltäkään. Tuntui pahalta katsoa puolison tavaroihin, mutta lopulta se oli ainoa vaihtoehto.

Yhdestä käsilaukusta ja paitapinon alta löytyi-
kin iso nippu laskuja ja ulosottoviraston kirjeitä.
Niitä avatessa paljastui karu totuus. Puolisolle oli
ehtinyt tulla pienistä, alkujaan muutaman kympin
tai satasen laskuista useita maksuhäiriömerkintö-
jä.

Seppo oli liikkeellä viime tipassa: yhdestä kir-
jeestä paljastui, että jollei tiettyä laskua olisi mak-
settu kahden päivän päästä, asiassa olisi lango-
tettu yksipuolinen velkomustuomio. Se olisi ollut
yrittäjänä toimivalle, pankkien kanssa suuristakin
rahasummista töissään neuvottelevalla Sepolle
katastrofi.

Laskujen pimittäminen ja muu epärehellisyys
johtivat suhteen päättymiseen. Seppo ei koskaan
saanut kunnollista selitystä, miksi ex-puoliso ei
maksanut laskuja yhteiseltä tililtä, kuten oli sovittu.
Jos rahaa ei siellä olisi ollut, oli sovittu, että Seppo
voi siirtää sinne lisää.

Tapahtumista on pari vuotta, ja Sepolla on uusi
parisuhde ja uusperhe. Uusi puoliso muutti asu-

maan Sepon kotiin, johon molempien lapset mah-
tuvat hyvin asumaan.

Nykyisessä suhteessa on sovittu, että koska
Seppo omistaa asunnon, puoliso maksaa tietyn
osuuden talouden kuluista.

- Meillä on yhteinen tili juoksevien kulujen hoi-
tamiseen. Näen sen edelleen hyvänä tapana toi-
mia. En halua lakata luottamasta ihmisiin, vaikka
minulla on karuja kokemuksia.

Asuntokysymys ratkaistaan myöhemmin uu-
delleen. Vaihtoehtoina ovat, että nykyinen asunto
myydään ja etsitään yhdessä uusi, tai remontoi-
daan siitä molemmille omalta tuntuva koti.

Seppo näkee, että asuntoon liittyvä varallisuus-
den kartuttaminen on asia, joka pitää myös puhua
auki suhteessa. Esimerkiksi se, kuka maksaa re-
monttikulut, ja kenen hyväksi asunnon arvonnou-
su vuosien mittaan kertyy.

Sepolla on omaa sijoitusvarallisuutta, ja hän
näkee, että se on irrallaan palkkatuloista, joilla
pyöritetään arjen taloutta. Arjen pyöryksestä erik-
seen kannattaa käsitellä myös isommat kertaluon-
toiset menot kuten lomien maksaminen tai vaikka
se, kuinka kallis auto perheeseen tarvitaan.

- Ylipäänsä rahankäytön sopimiseen on monia
mahdollisia malleja, mutta tärkeintä on, että puol-
isot voisivat olla rehellisiä toisilleen ja sitoutua
sellaiseen malliin, joka sopii juuri heidän perhee-
seensä.

Elina Teerijoki

”Sopiminen vähentää riitoja.
Uusperheissä on muutenkin
paljon säätämistä, joten näin
saa edes tämän yhden
asian kuntoon.”

SAMA PERHE – ERILAISET RAHA

Jos käytät rahaa eri tavalla kuin puolisosi, taustalla voi olla lapsuudenperheessä opittu malli. Rahankäyttö kytkeytyy myös luokka-asemaan, sanovat tutkijat Laura Kolbe ja Katriina Järvinen, jotka ovat kirjoittaneet yhdessä kaksi kirjaa suomalaisesta luokkayhteiskunnasta.

Toinen suhtautuu rahaan huolettoman luottavaisesti ja uskaltaa tehdä isoja hankintoja miettimättä. Toinen kirjaa jokaisen pienenkin menon exceliin, vaikka tulot ovat samaa luokkaa kuin puolisoilla.

Rahankäyttötapoja ja rahasuhteita on kovin erilaisia, ja usein samaankin perheeseen voi mahtua sekä huolettomia että tarkkoja rahankäyttäjiä, jotka pahimmillaan ahdistuvat toistensa erilaisuudesta. Suhde rahaan kumpuaa usein lapsuudenkodista ja se kytkeytyy yhteiskuntaluokkaan.

Historian professori **Laura Kolben** ja sosiaalipsykologi, psykoterapeutti **Katriina Järvisen** kirja *Luokkaretkellä hyvinvointiyhteiskunnassa* -kirja (2007) on antanut monelle lukijalleen kaikupohjaa vaikeasti sanoitettaville kokemuksille muukalaisuudesta tietyissä ympäristöissä.

- Lapsena sosiaalista asemaansa ei ymmärrä, mutta aikuisena sen vaikutukset alkavat huomata, Laura Kolbe sanoo.

Kolben oma tausta on ylemmässä keskiluokassa: hän syntyi koulutettujen kaupunkilais-

vanhempien kansainväliseen perheeseen, taloudellisesti turvattuihin oloihin. Järvinen taas tulee aivan toisenlaisesta taustasta, uskonnollisesta työläisperheestä, josta yliopisto-opintoihin lähteminen ei ollut ollenkaan itsestäänselvää.

Yläluokkaisuus on itseluottamusta

Joskus kuulee sanottavan, että ainakin melkein kaikki suomalaiset ovat keskiluokkaa. Vanha yläluokka ei näy julkisuudessa, ja moni tienaa perinteisessä duunariammattissa enemmän kuin yliopiston käynyt omassaan. Moni ei osaa määritellä, mihin yhteiskuntaluokkaan kuuluu.

Mutta mitä yläluokkaisuus tarkoittaa? Kerran Laura Kolbe kysyi historian opiskelijoiltaan, miten he määrittelisivät yläluokan. Vastaukseksi muodostui, että yläluokkaisuus on pärjäämistä eri tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa. On kokemusta, itseluottamusta ja luottamusta siihen, että asiat järjestyvät ja apua on saatavilla.

Eliittitaustaan liitetään myös varallisuuden hallinta. Laura

Kolben mielestä ihminen oppii suhteen rahaan ja rahankäyttöön jo lapsena.

- Esimerkiksi perinteisten omistaja- ja rahasukujen lapset opetetaan pienestä pitäen ajattelutapaan, että perittyyn varallisuuteen aj omistajuuteen liittyy vastuullisuus ja jatkuvuus.

Sodanjälkeisessä Suomessa säästäväisyys oli muutenkin vahva ihanne. Pienet lapset oppivat rahan arvoon ja maltilliseen rahankäyttöön säästämällä säästöpossuun.

Keskiluokka arvostaa koulutusta, mutta se taas ei nykyisin ole oikotie rahan äärelle. Koulutuksen sijaan verkostot ovat tärkeämpiä, kun luentosaleista astutaan maailmalle.

- Sopiva kotitausta varmasti helpottaa esimerkiksi harjoittelu- paikan löytämistä, se on raaka fakta, Kolbe sanoo.

Raha ei ole ainoa luokka-asemaa määrittävä tekijä, mutta rahaan kuitenkin usein kulminoituu se, mitä luokkaan liittyy. Esimerkiksi kulttuurisesti hyväksi mauksi määriteltyjen valintojen tekeminen on mahdollista, jos on rahaa.

ANKÄYTTÖKULTTUURIT

Laura Kolbe ja
Katriina Järvinen

Toinen tekee rahaa, toinen säästää sitä

Rahaan liittyy usein häpeän tunteita, riippumatta siitä, onko koki- jalla paljon vai vähän rahaa, sa- noo Katriina Järvinen.

- Parisuhteessa toinen voi olla tottunut tekemään rahaa ja toinen säästämään sitä. Käytän- nössä toisella voi olla niin hyvät tulot, ettei ole koskaan tarvinnut ajatella vaikkapa bensan hintaa, eikä siksi ole tottumusta puhua raha-asioista. Jollei oletuksia koskaan avata, elämää eletään vain niiden varassa.

- Rahan käyttö on tavallisin perheriitojen syy, kun rakastu- misesta siirrytään arkeen, Laura Kolbe huomauttaa.

Kumppaneilla voi olla kes- kenään erilainen rahankäyt- töidentiteetti. Hyvinvointi on Suomessa pitkään tarkoittanut materiaalista hyvinvointia, ja siksi palveluihin kuluttaminen on osalle ihmisistä kauhistus. Hä- peää voi kokea hyväosainenkin: varakas kumppani saattaa vaika- kapa salata siivoajan käynnit vähävaraisemmalta.

- Itse joudun varmasti loppui- käni refleктоimaan suhdettani

rahaan. Asioiden avoin käsittely kuitenkin helpottaa niiden kohtaamista, Järvinen sanoo.

Ihmisillä on taipumus verra- ta itseään vertaisiinsa ja kokea suhteessa heihin jollain tapaa hiukan epämukavaa tai epä- varmaa oloa. Kahvihuoneissa ei puhuta palkoista, saati omai- suudesta, joten epävarmuutta on vaikea saada helpottamaan.

Parisuhde kouluttaa sietämään erilaisuutta

Kolbe ja Järvinen ovat jatkaneet luokkateeman käsittelyä vuonna 2019 ilmestyneessä kirjassa Sopivia ja sopimattomia: Lempi, luokka ja suomalainen parisuhde. Kirja pohjautuu suomalaisten, parisuhteessaan voimakkaita luokkaan liittyviä havaintoja tehneiden suomalaisten haastatteluihin ja niiden teemojen analyysiin.

Moni haastateltu on ymmärtänyt luokkaerojen merkityksen vasta tutustuttuaan kumppaninsa sukuun. Voi tulla oivallus siitä, että itse on elänyt tietynlaisessa kuplassa koko ikänsä eikä ole nähnyt toisenlaista todellisuutta.

- Päiväkoti, koulu ja armeija ovat ne paikat, joissa eri luokkataustojen ihmiset kohtaavat, Laura Kolbe sanoo.

- Kohtaamisissa oppii, että on olemassa monenlaisia perheitä, ja parhaimmillaan oppii luovimaan erilaisissa todellisuuksissa. Eriytymistä kuitenkin on. Suurissa kaupungeissa köyhien perheiden lapset leikkivät pihalla keskenään eivätkä ehkä koskaan kohtaa harrastuksiin kulkevia porvareiden lapsia, Katriina Järvinen sanoo.

Mikään koulu ei kuitenkaan Järvisen mukaan kouluta erilaisuuden sietämiseen yhtä hyvin kuin parisuhde. Suomessa myös syntyy aidosti eritaustaisten ihmisten parisuhteita, toisin kuin vaikkapa Ranskassa tai Englannissa, missä luokkajako on selvempi.

Jos rahankäyttötavat törmäävät parisuhteessa vahvasti, Järvinen kehottaa puhumaan

rahasta avoimesti. Toiselta voi vaikkapa kysyä, miten lapsuudenperheessä on suhtauduttu rahaan, ja sitä, onko hän jatkanut itse samalla linjalla vai pyrkinyt toimimaan toisin.

Ulkopuolisuus on tunne, joka tulee silloin tällöin vastaan kaikkien perhe-elämässä – ei vain uusperheellisten.

- Perheessä syntyy katvealueita: minä en kuulu tähän juttuun. Toisaalta tunne on yleensä ohimenevä, Järvinen sanoo.

Ulkopuolinen olo voi syntyä myös suhteessa rahankäyttöön. Voi olla, että toinen puoliso ei pääse mukaan tilanteisiin, joissa päätetään perheen rahoista, tai toisen suvun keskusteluihin omaisuudesta.

Uusi sukupolvi kokee eri tavoin

Viime vuosina kotitalouksien raha-asioista on alettu puhua rohkeammin julkisuudessa. Katriina Järvinen arvelee, että Suomessakin voi kasvaa nyt tiedostavien rahankäyttäjien sukupolvi, joka on oppinut rahapuhetta vanhemmiltaan.

Toisaalta köyhyys Suomessa on etnistynyt.

- Meille alkaa muodostua etninen alaluokka, jolla on taas erilainen kulttuuri kuin mihin suomalaisessa yhteiskunnassa on totuttu, Järvinen sanoo.

Yhtenäiskulttuurin muututtua on muuttunut myös se, mitä pidetään tavoiteltavana elämänä. Monen nuoren toiveammatti on someammattilainen tai influencerseri. Siinä nähdään samantyyppisiä äkkirikastumisen mahdollisuuksia kuin lottoamisessa.

- Aiempi polku koulutuksen kautta taloudellisesti vakaaseen elämään oli turvallisempi. Myös asuntosijoittamistrendissä on riskejä ja joku voi velkaantua pahastikin, vaikka mediassa kerrotaan menestystarinoita, Järvinen sanoo.

Uusperheellisyydessä hän näkee erään tietyn vahvuuden: kun ympärillä on monia läheisiä aikuisia, lapset saavat tarvitseensa paljon apua ja tietoa myös talousasioissa. Uusperheen jäsenten erilaiset tarinat merkitsevät myös erilaisia vahvuuksia eri osaamisalueilla.

Kannattaa muistaa myös se, että toisessa näkee usein juuri sen, mitä itseltä puuttuu. Toinen voi kokea outoutta toisen hyväosaisen suvun parissa, mutta vastaavasti taloudellisesti hyväosaisempi voi nähdä toisen elämän mielenkiintoisempänä kuin omansa.

Elina Teerijoki

Uusperheen talous ja lastensuojelun sosiaalityö

Erilaisista perhetyypeistä on tullut uusi normaali, ja asiakkainani lastensuojelun avohuollossa on yhä enemmän uusperheissä eläviä lapsia ja nuoria. Lastensuojelun sosiaalityö tulee joidenkin uusperheiden elämään usein lasten oirehinnan kautta tai ex-puolisoiden tekemien lastensuojeluilmoitusten kautta.

Lastensuojeluilmoituksen saavuttua tehdään palvelutarpeen arvio, jonka aikana tavataan lapsia tai nuoria ja vanhempia eri kokoonpanoilla ja eri ympäristöissä: kotona, koulussa ja ehkä harrastuksen parissa. Palvelutarpeen arvio tehdään kolmen kuukauden sisällä ja sinä aikana selviää, onko ilmoitus ollut aiheellinen ja johtaako se asiakkuuteen vai onko se tehty kiusaamistarkoituksessa, jolloin todetaan, ettei asiakkuus ole tarpeellinen.

Lastensuojeluasiakkuuden alussa perheitä tuetaan avohuollossa. Perheen kanssa mietitään yhdessä, mikä olisi kullekin perheelle sopivin tuki ja apu. Erilaisia tukimuotoja on paljon: perhetyö tai tehostettu perhetyö, vanhemmuuskeskustelut, parisuhteen pelisääntöjen läpikäynti, tukihenkilö tai tukiperhe lapselle, tukea harrastuskuluihin, määräaikainen avohuollon sijoitus. Huostaanotto ja pitkäaikainen sijoitus on vasta viimesijainen tukimuoto.

Asiakasperheen tultua tutuksi yhteistyö on usein hyvin helppoa, ja vanhemmat ottavat erilaisissa asioissa yhteyttä sosiaalityöntekijään. Perheen talousasiat herättävät tunteita, ja ne tuottavat huolta perheelle. Uusperheiden kanssa keskustellaan samoista asioista kuin ydinperheidenkin kanssa – onko vanhemmilla yhteiset vai erilliset rahat, ja mitä se perheen talouden kannalta merkitsee.

Uusperheiden osalta kysymykseen tulevat mukaan myös biologisesti omat ja toisen lapset, heidän kulunsa ja mahdolliset elatustuet. Sitä pohditaan myös, syökö koko perhe samasta jääkaapistasta, vai jaetaanko talouskustannuksia.

Uusperheen vanhempien kanssa käydään usein keskusteluja perheen lasten tasa-arvoisesta kohtelusta, harrastuskulujen hoitamisesta. Ohjeitamme ottamaan käyttöön perhepalaverit perheytyymisen edistämiseksi, ohjaamme asiakkaita perhepalvelukeskukseen, muistutetaan parisuhteen hoitamisesta ja tarjotaan lapsille esimerkiksi tukiperheviikonloppuja.

Asumis- ja elatusasiat kuuluvat lastenvalvojalle

Uusperheen arkea voi heilauttaa ex-puolison aktivoituminen talousasioissa. Uusperheen jommallakummalla puolisoilla voi olla menossa oikeusprosessi elatusasioista tai vääntö asumisjärjestelyistä. Tämä tuo haastetta parisuhteeseen, mikä taas heijastuu uusperheen lasten arkeen ja voi taas tuottaa lastensuojeluilmoituksia, jos lapsen oirehdinta herättää huolta esimerkiksi koulussa.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijään ollaan usein yhteydessä lapsen asumis- ja elatusasioissa. Tällöin asiakkaita ohjeistetaan kääntymään lastenvalvojan puoleen, jolle nämä asiat kuuluvat. Mikäli lapsen huoltajat voivat sopia keskenään elatuksesta ja lapsen asumisesta, he tekevät sopimuksen lastenvalvojan luona. Lastenvalvoja vahvistaa sopimuksen, jonka jälkeen se on virallinen.

Mikäli vanhemmat eivät kykene sopimaan lapsen huoltoon, tapaamisiin ja asumiseen liittyvistä asioista, jompikumpi huoltaja vie asian oikeuden ratkaistavaksi. Käräjäoikeus pyytää kotipaikkakunnan sosiaalitoimesta olosuhdeselvitystä, jonka lastensuojelun sosiaalityö tekee.

Käräjäoikeuden kautta prosessi pitenee huomattavasti ja voi kestää jopa vuoden. Lapsen edun kannalta olisi aina parempi, että vanhemmat pystyisivät sopimaan yhdessä lapsen asioista. Usein ex-puolisot kuvittelevat tekevänsä kiusaa toisilleen, mutta lopulta kärsijä huoltajuusriidoissa on lapsi, joka rakastaa molempia vanhempiaan ja on heille lojaali. Huoltajuuskiistassa vanhemmat ovat niin oman tunnemyllerryksensä keskellä, etteivät huomaa lasta, joka ihmettelee ja on ehkä peloissaan tilanteesta. Hän ei ymmärrä, mitä tai ketä pitäisi uskoa, ja kokee olevansa turvaton.

Tarja Merilehti

Kirjoittaja on lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijä.

Toiminnanjohtajan cafessa pohdittiin tällä kertaa tutkija Kia Aarnion kanssa Vuoroasumiskyselyn tuloksia.

KOKEMUKSIA VUOROASUMISEN KÄYTÄNTEISTÄ

Suomen Uusperheiden Liitto (Supli) teki keväällä 2022 kyselyn vuoroasuvien lasten vanhemmille ja perheitä kohtaaville ammattilaisille. Vastauksia kertyi yli 200 kappaletta Vastaajat asuivat eri puolilla Suomea ja edustivat lähi-, etä- ja bonusvanhemman rooleja sekä noin kolmenkymmenen vastaajan osalta perheitä kohtaavia ammattilaisia. Vastanneiden vanhempien perheissä vuoroasuvien lasten lukumäärä vaihteli yhden ja kahdeksan välillä.

On helppo yhtyä ajatukseen, jossa jokainen lapsi ja nuori ansaitsee ymmärtävät, kuuntelevat, oikeudenmukaiset ja rakastavat vanhemmat kulkemaan vierellään. Vanhemmat, kun ovat lapsen ensimmäinen esikuva ihmisenä olemisesta, suhteesta elämisestä ja elämisen taidoista. Miten hyvää vanhemmuutta voisi rakenteellisesti tukea tilanteissa, joissa vanhemmat eivät asu samassa kodissa? Kysely ei sinänsä ollut hyvinvointikysely vanhemmuudesta vaan selvitti lainsäädännöllisiä ja sosiaalitukiin yms. liittyviä haasteita vuoroasumiseen liittyen.

”...yhteiskunnan perusrakenteissa ei tasapuolista vanhemmuutta aidosti tunnisteta.”

Kysely nosti esille rakenteellisen syrjinnän vuoroviikkoasuvien lasten eri kotien välillä. Vaikka vuoroasuminen voidaan kirjata sopimukseen lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta, se ei mahdollista lapselle kuitenkaan kahden osoitetta tai tukipalveluja molempiin koteihin. Vuoroasuvan lapsen etävanhempi onkin heikoilla kuluissa, joissa perhekoolla on merkitystä, kuten päivähoito- tai harrastemaksuissa. Myös koulukykyt järjestyy pääsääntöisesti vain kodista, jossa vuoroasuva lapsi on kirjoilla.

Vastaajat kokevat erityisesti, ettei etävanhemmalla ole riittävästi oikeuksia palveluihin ja tukiin. Useimmissa vastauksissa mainittiin koulukykytien lisäksi se, ettei etävanhempana voi saada asumistukea, joka huomioisi lapsen asumisen, ja että lapsilisä maksetaan vain toiselle vanhemmalle. Etävanhemmat ja heidän puolisonsa kokivat epäreiluksi sen, että on lähivanhemman yhteistyö-

kyvykkyydestä ja halusta kiinni, välittykö lapsen elämää koskeva tieto etävanhemman perheeseen. Digitaalisen tiedonkulun aikakautena lasta koskeva tieto pitäisi saada välitettyä kaikille vanhemmille.

Bonusvanhemmat nostivat kyselyssä esille kokemuksia perheiden palvelujen epäyhdenvertaisista asenteista ja bonusvanhemman oikeudettomasta asemasta. Bonusvanhemmalla ei ole oikeutta jäädä hoitamaan kotiin sairasta lasta tilanteissa, joissa biologinen vanhempi on työn vuoksi estynyt. Kuitenkin esimerkiksi bonusvanhemman tulot vaikuttavat uusperheen saamiin tukiin ja yhdessä asuminen poistaa biologisen vanhemman mahdollisesti saaman lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen. Bonusvanhemmat pitivät myös epäoikeudenmukaisena, ettei vuoroviikkoasuvia lapsia lasketaan mukaan päivähoitomaksujen suuruudesta päätettäessä. Uusperheen bonusvanhemman asema on siis lainsäädännöllisesti heikko.

”Bonusvanhempi lasketaan lapsen elättäjäksi esim. päivähoitomaksuissa, mutta häntä ei kuitenkaan automaattisesti oteta mukaan lapsen asioihin.”

”Toimeentulotukea ei myönnettäisi puolison tulojen takia, joten puolison vastuulla on myös elättää bonuslasta, vaikka näin ei pitäisi olla.”

Ylipäänsä vastaajissa herätti epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia se, että lähivanhemmalla nähtiin olevan enemmän oikeuksia kuin etävanhemmalla ja bonusvanhemmalla. Useissa vastauksissa kerrottiin, että lähivanhempana toimii äiti, ja tilanteet nähtiin äitien aseman ylikorostamisena ja isien vanhemmuusroolin vähättelynä. Toisaalta

esille nousi myös näkemys siitä, että kaikki velvollisuudet ovat lähivanhemman harteilla. Toinen vanhempi saattoi vetäytyä kaikesta vastuusta.

”Lähivanhemmalla on velvollisuus huolehtia elättämisestä, missä tahansa tilanteessa.”

Siihen, kenen luona lapsi virallisesti oli kirjoilla, oli yleisimmin vaikuttanut joko lapsen koulun tai päiväkodin sijainti, jommankumman vanhemman suurempi sosiaaliturvan tarve tai biologisen äidin tahto. Yhtä tapauslukuun ottamatta kukaan isistä ei ollut saanut päättää yksin lapsen virallisesta osoitteesta. Osa vanhemmista oli tehnyt yhteisen päätöksen, osalla päätös oli perustunut toisen vanhemman kyvyttömyyteen toimia vastuullisena vanhempana tai lasten osoitteeksi oli jäänyt perheen aiempi yhteinen koti. Muutamissa tapauksissa asiasta oli sovittu lastenvalvojan luona tai käräjillä.

Toimiva yhteistyövanhemmuus ja hyvät eron jälkeiset vanhempien vuorovaikutusvälit näkyivät valinnoissa, joissa lapsen osoite oli valittu koulun tai päiväkodin säilymisen, koulukyydin mahdollistumisen tai vähävaraisemman vanhemman asumistuen tarpeen mukaisesti. Tällöin vanhempien yhteisenä tavoitteena oli korostetusti turvata kaksi kotia, joissa molemmissa olisi lapsella mahdollisuus vanhemman kanssa elämiseen ja omaan tilaan. Kuten Kelan vuoroasumiskyselyssä vuonna 2020 nousi esille, vuoroasuminen on vähäisempää, jos lapsen etävanhempi asuu pienessä asunnossa. Yksiosassa tai kaksiosassa asuvien etävanhempien lapsista vuoroasui 28 prosenttia, mutta jos etävanhemman asunto oli isompi (3h tai enemmän), niin vuoroasuvien lasten osuus kasvoi 47 prosenttiin.

Vuoroviikkoasuvien lasten perheissä koetaan, että jaottelu etä- ja lähivanhempiin on keinotekoinen eikä vastaa nyky maailman tilannetta. Lähi- ja etävanhempikäsitteet liittyvät lapsen osoitteen mukaiseen kirjoilla oloon. Osa vuoroasuvan lapsen vanhemmista kokee kuitenkin etävanhempi -termin loukkaavana ja vähättelevänä. Olisiko mahdollista vuoroasuvien lasten vanhempien kohdalla luopua etä- ja lähi-käsitteistä ja siirtyä puhumaan vain isästä, äidistä tai vanhemmasta?

Kuten Suplin Kaksi kotia -kirja nostaa esille, vuoroasuminen ei tutkimusten mukaan sovi kaikille. Selkeästi suurin osa vuoroasuvista lapsista kuitenkin kokee hyötyvänsä siitä. Se mahdollistaa vanhempien eron jälkeisen vanhempi-lapsisuhteen jatkumisen, psyykkisen tunnesuhteen ylläpidon ja sitä kautta hyvinvoinnin vahvistumisen. Ilman rakenteellisten tukien muutoksia, vuoroasuminen voi ikävä kyllä jäädä sosioekonomisesti varakkaiden vanhempien lasten asumisjärjestelyksi.

”Lapsella on oikeus molempiin vanhempiin -lause voisi jatkua niin, että jos molemmilla on siihen varaa.”

Miten sitten helpottaa vuoroasumisjärjestelyjä?

Suuri osa vastaajista nosti vuoroviikkoasumisen helpottamisen tärkeimmäksi tekijäksi kaikkien lapsen ympärillä olevien aikuisten (biologisten ja bonusvanhempien) hyvät ja sopuisat välit. Vanhempien toimivaan yhteistyövanhemmuuteen kannattaa vastaajien mukaan myös yhteiskunnan satsata. Moni mainitsi lisäksi tärkeäksi, että vuoroviikkoasuvien lasten kodit olisivat lähekkäin, mikä tosin oli osalla haastanut myös omaa taloutta. Monet uusperheiden vanhemmat pitäisivät erittäin tärkeänä uudistusta, jossa lapsi voisi olla kirjoilla kahdessa osoitteessa ja molempiin osoitteisiin järjestäisi samat sosiaalietuudet, kuten koulukyyti, lasten asumisen huomioiva asumistuki ja vanhempien jakama lapsilisä. Kahden tasa-arvoisen kodin välillä etuudet sekä perheiden saamat palvelut tulisi kohdentaa lapsen tarpeiden mukaisesti.

”Perheneuvolasta on sanottu, että sieltä ei voida auttaa meitä, koska olemme uusperhe. Tarjosivat apua kunkin lapsen biologisille vanhemmille erikseen tai vaihtoehtoisesti ohjasivat yksityiseen palveluun.”

Perheitä kohtaavilta ammattilaisilta toivottiin parempaa ymmärrystä ja tietotaitoa uusperheiden dynamiikasta sekä tasavertaisesta vanhemmuudesta. Ammattilaisille on Suplissa tarjolla niin konsultaatiota kuin koulutusta. Uusperheitä ymmärtävät tukipalvelut ja vertaistukeen ohjaavat ammattilaiset ovat avainasemassa vahvistamisessa uusperheiden hyvinvointia.

Kirsi Heikinheimo ja Kia Aarnio

Vieraana Kia Aarnio, PsT,
hanketutkija,
Väestöntutkimuslaitos

Sitaatit ovat peräisin Vuoroasumiskyselystä keväältä 2022. Kiitos kaikille siihen vastanneille.

Kirjoitus on laadittu yhteistyössä Laki ja perheiden monimuotoisuus –hankkeen kanssa, joka toteutetaan osana valtioneuvoston vuoden 2022 selvitys- ja tutkimussuunnitelman (VN TEAS) toimeenpanoa.

...tiedä tiesittekö, kuinka paljon riitanne vaikuttavat minuun. Olin vasta

Vanhempi, kuule tämä...

Näin sinun kaivelevan takkien ja housujen taskuja irtokolikoiden toivossa. Näin sinun huolestasi rypistyneen otsan, kun avasit postiluukusta tipahtaneen kirjeen. Näin myös murheen silmissäsi, kun taas jouduit sanomaan minulle, että nyt ei ole varaa. Vaikka et koskaan suoraan kertonut, niin tiesin. Minä tiesin, että taloutemme oli tiukalla. Ja minä kannoin siitä huolta. Olit usein kiukkuinen ja arvostelit, kuinka toisessa kodissa rahaa tuhlataan jonninjoutaviin asioihin. Kuinka siellä heitetään käyttökelpoista tavaraa menemään ja ostetaan uutta tilalle. Olin surullinen ja ärsyyntynyt sinuun. Pahat sanat eivät saaneet minua puolellesi vaan kasvatti muuria välillemme.

Toisessa kodissa asiat olivat toisin. Siellä ei näkynyt samaa huolta kasvoilla, vaikka en tässäkään kodissa saanut kaikkea haluamaani. Pahalta puheelta en kuitenkaan täälläkään välttynyt. Tässä kodissa sain kuulla kuinka siellä toisessa kodissa ei koskaan pistetä mi-

nun tarpeitani edelle. Kuinka tässä kodissa joudutaan tekemään kaikki hankinnat ulkoiluvaatteista urheiluvälineisiin. Sain kuulla haukkumista toisen kodin taloudenhoidosta, ja siitä kuinka epäkypsä tämä toinen vanhempi on. Olin jälleen surullinen ja ärsyyntynyt. Ja myös tässä kodissa muuri kasvoi välillemme.

Toisessa kodissa oli myös bonusvanhempi ja bonussisaruksia. Minun oli vaikea ymmärtää, miksi bonussisaruksilla oli hienot ja kalliit harrastukset, mutta minulla ei. Miksi bonussisaruksilla oli merkkivaatteita ja uudet hienot pyörät, mutta minulla ei. Miksi bonussisarukset saivat hienompia lahjoja syntymäpäivinä ja jouluna kuin minä. Huomasin, että tämä aiheutti kinaa myös teidän ja bonusvanhemman välille. Ilmapiiri kiristyi kiristymistään ja koin olevani syyllinen kaikkien pahaan oloon. Olin jälleen surullinen ja ärsyyntynyt. Ja muuri kasvoi kasvamistaan.

En tiedä tiesittekö, kuinka paljon riitanne vaikuttivat minuun. Olin vasta lapsi. Lapsi, joka rakasti kumpaakin vanhempaa yhtä lailla eikä halunnut ottaa puolia. Riitanne kasvattivat muurit välillemme, joiden ulkopuolelle jäin yksin. Siellä tunsin syyllisyyttä ja ajattelin, että riitanne johtuivat minusta. Ajattelin, että olen taakka.

Lapsi aistii herkästi kiristyneen ilmapiirin, vaikka pahimpia riitoja ei käydä lapsen kuullen. Siihen riittää ilmeet, eleet ja puhumattomuus. Lapsi ei halua, eikä lapsen kuulu, valita puolia.

Lapsi ei halua kuunnella kuinka vanhemmat haukkuvat toisiaan ja riitojen keskelle joutuessaan lapsi vetäytyy herkästi itseensä ja pitää itseään syyllisenä. Siksi pyydänkin: puhukaa. Kertokaa lapselle miksi vanhemmat riitelevät ja selittäkää, että se ei ole lapsen vika. Puhukaa myös keskenänne älkääkään puhuko pahaa toisistanne lapsen kuullen. Antakaa lapsen muodostaa oma käsitys vanhemmistaan. Puhukaa lapsen kanssa myös rahasta ja tuloeroista, jotta lapsi ei koe eriarvoisuutta uusperheessä tai kaverisuhteissa. Älkääkään antako muurien kasvaa liian korkeiksi.

-Rae

VIERASKYNY

RAHA KAHDEN KULTTUURIN PERHEISSÄ - YHTEISTÄ VAI YKSITYISTÄ OMAISUUTTA?

Raha on herkkä asia monessa suhteessa. Se, miten ihmiset käsittelevät rahaa, kuinka he arvostavat rahaa ja kuinka he käyttävät sen, voi olla hyvin riippuvaisia heidän kulttuuristaan. Kahden kulttuurin perheissä, joissa puoliset ovat eri kulttuuritaustasta, raha-asiat voivat aiheuttaa monenlaisia haasteita. Erilainen perhekäsitys, velvoitteet muualla asuvaa sukua ja perhettä kohtaan, mahdollinen työttömyys ja vaikeudet sopeutua uuteen maahan, erot rahankäyttötottumuksissa sekä sukupuoliroolit ovat usein taustalla, kun raha-asiat hiertävät. Ylirajaisista perhesuhteista huolehtiminen myös itsessään maksaa enemmän.

Kahden kulttuurin perheissä yleensä ainakin yksi perheen puolisoista on muuttanut pois kotimaastaan. Maahan muuttanut puoliso voi kokea haasteita työllistyä, sopeutua uuteen maahan ja oppia kieltä. Ennen kuin toinen puoliso on löytänyt töitä tai paikkaansa yhteiskunnassa, voi taloudellinen vastuu kaatua toisen puolison niskaan etenkin, jos maahan muuttanut puoliso ei vielä ole oikeutettu sosiaaliturvaan.

Tilanteet voivat olla perheiden kannalta monestakin syystä raskaita. Toinen joutuu kantamaan vastuun taloudellisesti perheestä, mikä voi aiheuttaa epäterveen valttasapainon parisuhteelle. Parisuhteen hyvinvoinnin kannalta tilanne ei ole hyvä, etenkin jos tilanne kestää pitkään. Maahan muuttaneelle puolisolalle tilanne voi olla uusi ja vastoin hänen kulttuuritaustastaan kumpuavia sukupuolirooleja. Monissa maissa miesten tehtävänä on yhä ansaita perheen elanto. Voi olla kova paikka, jos tätä ei pysty uudessa kotimaassaan tekemään yrityksistä ja halusta huolimatta. Suomessa perhekäsityksemme on usein melko suppea, yleensä siihen kuuluu vain kaksi sukupolvea. Suhtaudumme rahaan yleisesti yksityisenä omaisuutena, jolla ei perheen ulkopuolisilla ole oikeutta. Puolison kotimaassa perheeseen voidaan käsittää esimerkiksi isovanhemmat, sisarukset, tädit, sedät, enot ja serkut. Rahaa voidaan ajatella niin sanottuna yhteisenä omaisuutena, joka vain kulkee henkilön kautta ja joka menee edestakai-

sin eri perheenjäsenten välillä. Raha vain kulkee sinun kauttasi yhteisölle.

Voi tuntua epäreilulta, jos perheen tulot ovat pienet tai toinen puoliso kantaa taloudellisen pääasiallisen vastuun, että rahaa lähetetään vielä muualle perheelle. Toisaalta taas maahan muuttaneesta puolisosista voi tuntua, ettei täyty velvollisuuksia ja ettei hänen kulttuuriaan kunnioiteta. Kyse ei aina ole vain kulttuurista tai sosiaalisista paineista, vaan ihan oikeasta tarpeesta. Kaikkialla ei ole suomenkaltaista hyvinvointivaltiota. Ei ole olemassa oikeaa tapa käsitellä rahaa vaan olennaista on yrittää astua oman kulttuuri-identiteettinsä, totuttujen ajatusmallien ulkopuolelle ja ymmärtää toisen tapaa katsoa maailmaa.

Puhuminen ja toisen kuunteleminen ovat tärkeitä kaikissa parisuhteissa. Erityisen tärkeää se on perheissä, joissa kulttuurit kohtaavat ja perhesuhteet ovat moninaiset. Rahasta puhuminen voi tuntua hankalalta, ja toisen erilaista rahakäsitystä ja -kulutusta voi olla vaikea ymmärtää. Näitä keskusteluja ei kuitenkaan pidä vältellä vaan rahasta pitää puhua avoimesti ja olla valmis tekemään kompromisseja siitä, miten perheessä rahaa käytetään ja miten siihen suhtaudutaan.

Elina Helmanen
toiminnanjohtaja
Familia ry

YLVA-hanke tukee ylivelkaantuneiden perheiden mielenterveyttä ja vanhemmuutta

Vanhempien talousongelmat ja ylivelkaantuminen vaikuttavat tutkimusten mukaan lasten ja vanhempien mielen hyvinvointiin. Suomen Uusperheiden Liitto ry on mukana MIELI ry:n hallinnoimassa YLVA-hankkeessa, jonka tavoitteena on vahvistaa mielenterveyden ja vanhemmuuden taitoja ylivelkaantuneissa perheissä ja ehkäistä ongelmien ylisukupolvisuutta.

Hankkeessa edistetään ylivelkaantuneiden perheiden mielen hyvinvointia ja hyvää arkea lisäämällä heitä kohtaavien ammattilaisten mielenterveysosaamista. Hankkeessa tehdään yhteiskehittämällä verkkokurssi ja opas, jonka myötä toimijat pystyvät tukemaan perheitä paremmin ja edistämään heidän mielen hyvinvointiaan sekä tunnistamaan mielenterveysavun tarvetta. Verkkokurssin aikana perehdytään tasapainoisen arjen tukemiseen, tunteiden käsittelyyn, arjen valintojen tukemiseen, myönteisen vanhemmuuden vahvistamiseen sekä vanhemman uupumisen ja stressin ehkäisyyn ja tunnistamiseen.

Hankkeessa tarjotaan kumppanijärjestöjen ammattilaisille tutkitusti vaikuttavan, järjestölähtöisen Lapset puheeksi® (LP) –työmenetelmän koulutus ja tuetaan menetelmän juurruttamista ammattilaisten toimintaan. Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksesta työntekijä saa käyttöönsä dialogisen, asiakas- ja vahvuuslähtöisen menetelmän työhön perheiden kanssa. Vanhemmat ovat kokeneet vanhemmuuden ja hyvinvoinnin vahvistuneen sekä perheen sisäisen vuorovaikutuksen ja ymmärryksen parantuneen menetelmän käytön myötä. Perheet ovat avoimempia sosiaalisen verkostonsa sekä avun vastaanottamisen suhteen.

Vanhempien ja työntekijän ymmärrys lapsen arjesta lisääntyy, mikä parantaa lapsen arjen sujuvuutta. Menetelmän käyttö lisää työntekijän

työtyytyväisyyttä sekä motivaatiota ja auttaa arka-luontoisissa keskusteluissa. Samaan viitekehykseen perustuvia Hyvä arki lapselle –koulutuksia järjestetään yhteistyötahojen vapaaehtoistoimijoille. Hyvä arki lapselle -koulutuksissa avataan universaalia vanhemmuuden käsitettä ja lisätään vapaaehtoisten valmiuksia tukea, kannustaa ja nähdä perheiden vahvuuksia.

Ylivelkaantuneille perheille järjestetään alueellisia Perheet yhdessä -tapahtumia, jotka auttavat perheitä löytämään omia voimavarojaan ja tarjoavat mahdollisuuden vertaistukeen. Tapahtumien yhteydessä perheille annetaan hankkeessa kehitetty opas perheen mielenhyvinvoinnin edistämiseksi sekä arjen hallinnan ja vanhemmuuden tukemiseksi.

Hankkeen viestintä- ja vaikuttamistyön avulla lisätään tietoisuutta ylivelkaantumisen ja mielenterveyden välisistä yhteyksistä. Tutkimus- ja kokemustiedon perusteella laaditaan toimenpide-ehdotuksia ylivelkaantumisen kielteisten mielenterveysvaikutusten vähentämiseksi.

YLVA -hanketta rahoittaa Sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoista ja hanke toteutuu vuosina 2022-2024.

Lisätietoja YLVA-hankkeen työntekijöiltä:

Janette Vesterinen

janette.vesterinen@mieli.fi
+358404890826

Minna Magnusson

minna.magnusson@mieli.fi
+358 40 351 5486

Helka selätti vuosien velkakierteen

Helka Beltin velkaantumisen alkoi yllättävästä elämäntilanteesta nuorena. Hän oli 20-vuotias ammattikorkeakoulun opiskelija, kun alkoi odottaa ensimmäistä lastaan.

- Opiskelijan äitiyspäiväraha on hyvin pieni, eikä iltatöitä enää voinut tehdä lapsen kanssa. Parisuhde lapsen isän kanssa päättyi lapsen ollessa puolivuotias, Helka muistelee.

Kun toisen aikuisen taloudellinen tuki puuttui eikä töitä voinut entiseen tapaan tehdä, arkinen elämä tuntui kalliilta. Rahat eivät kuluneet juhlimiseen, vaan vuokranmaksuun, ruokaan ja lapsen vaatehankintoihin.

Helkalla ei omasta mielestään ollut tuolloin taloudenhallintataitoja. Niiden puutteessa ratkaisuksi löytyivät luottokortit, joita hänellä oli parhaimmillaan kolme kappaletta, ja joustoluotto.

- Luottokortit ovat hirveän kalliita. Velkaa vain kertyi, ja lisää piti ottaa, jotta sai maksetuksi edellisten kuukausierät.

Helkalla oli pahimmillaan nuorena äitinä 30 000 euron velat ja hyvin pienet tulot. Kierre jatkui, kun Helka valmistui ammattikorkeakoulusta, hän jatkoi suoraan uusiin opintoihin. Pian hänelle myös syntyi toinen lapsi. Tulot pysyivät pitkään pieninä.

- Koetin maksaa velkojani pois koko ajan vuodesta 2004 vuoteen 2016.

Pysähdykseen johti kaksi tekijää: ero nuoremman lapsen isästä ja sairastuminen, joka pudotti tuloja entisestään.

- Olin jo pitempään tiedostanut, että tilanne on huono, mutta en ollut tehnyt asioille mitään.

Sairastuminen antoi motivaatiota muuttaa elämää. Ajattelin, että jos tästä selviän, sitten alan elää toisella tavalla.

Tulot ja menot taulukkoon

Helkan kunto koheni ja hän jaksoi aloittaa talousasioidenkin kohentamisen. Se alkoi kynän ja paperin kanssa: hän taulukoi kaikki velkansa ja niiden kuukausikulut sekä kiinteät menot kuten vuokran ja puhelinlaskun ja tuloja. Viivan alle jäi yllättävän vähän joustaviin menoihin käytettävää.

Joustaville menoille kuten ruokaostoksille hän teki oman sarakkeen, johon kirjasi sääntölisesti muistiin kaikki pienetkin ostoksensa. Näin hän huomasi, että esimerkiksi take away – kahveihin kului yllättävän paljon rahaa.

- Suoratoistot olivat toinen yllätys. Luulin, että niihin menee pari-kolmekymppiä kuussa, mutta summa olikin 68 euroa.

Koska Helkalla oli useita eri velkoja, kuukausieristä kasvoi iso potti. Helkalla meni yli 500 euroa kuukaudessa lainojen lyhennyksiin.

- Katsoin, mikä luotto oli kallein, ja aloin maksaa sitä nopeutetulla aikataululla pois. Opintolainassa on matala korko, joten siitä maksoin pitkään minimierää.

Maksusuunnitelman avulla Helka sai vähitellen velkakuormaansa pienemmäksi. Elämään tuli muitakin muutoksia: muutto edullisempaan asuntoon, etätö, joka vähensi liikkumismenoja, ja kun kuopus aloitti koulun, tarhamaksut jäivät pois.

Velat oli kokonaan maksettu alkuvuonna 2021. Vaikka Helkalla on mielestään nyt kohtuulliset tulot, hän pitää edelleen kirjaa menoistaan ja suunnittelee viikon ruokalistan etukäteen.

- Vieläkin tuntuu, ettei ole varaa vaikka käydä kampaajalla tai ulkona syömässä. Toisaalta pystyn nyt säästämään tulevia menoja kuten vaikkapa joulua varten.

Hän haluaa kertoa kokemuksestaan tuodakseen esiin, että ihan tavalliset ihmiset velkaantuvat – ja että vaikeistakin tilanteista voi selvitä, kun tutustuu oman taloutensa perusasioihin.

- Kaikki ei muutu kerralla, mutta muutos on mahdollista, kun oma motivaatio tilanteen ratkaisemiseen löytyy.

Elina Teerijoki

Helka Belt velkaantui nuorena, mutta on nyt päässyt veloistaan.

Uusperheen ABZ avaa uusperhedynamiikkaa

Mitä eroa ja mitä yhteistä on ensiperheellä ja uusperheellä? Mitä oma perhe merkitsee kullekin perheenjäsenelle ja ketä uusperheeseen oikeastaan kuuluu? Uusperheen ABZ -käsikirja antaa vastauksia moneen kysymykseen ja pistää pohtimaan ihmisten perhetilanteita ja -käsitteitä aivan uudelta kantilta.

Erityisesti jos olet työsi puolesta uusperheiden kanssa tekemisissä, tämä käsikirja auttaa ymmärtämään dynamiikkaa ja monenkirjavia tilanteita uusperheissä.

Joka perheessä on hyvä olla yhdessä sovitut pelisäännöt, joihin kaikki perheenjäsenet myös sitoutuvat. Uusperheessä ja erityisesti vuoroasuvien lasten kohdalla se vaatii toisaalta joustavuutta - toisaalta napakkaa asennetta ja omien rajojen vetämistä. Perheen autonomiaa on vaalittava ja toisaalta pohdittava mikä kompromissi olisi lasten sujuvan arjen kannalta toimivin. Ohjaksien on pysyttävä uusperheen aikuisten käsissä, vaikka samaan aikaan ex-puolisoiden, lasten toisen vanhemman ja eri sukujen kanssa pyritään tulemaan toimeen. Aina kaikki ei mene kuin Strömsössä, ja sekin on ihan ok.

Kasvatustavat, tottumukset ja perheen traditiot voivat poiketa paljonkin ensiperheestä (tai aikuisten omasta lapsuudenperheestä) ja se vaatii kaikilta perheenjäseniltä mukautumista, uuden opettelua ja toisaalta ehkä myös jotain vanhan säilyttämistä. On hyvä tiedostaa, että kaikesta huolimatta ennen uusperheen alkuvaihetta on aina ollut menetyks - ero tai leskeksi jääminen -

joka vaikuttaa uusperheen jäseniin eri tavoin. Uusperhe on aina uuden alku, mutta myös oman perhehistorian kanssa on hyvä opetella elämään.

Käsikirja valaisee hyvin eron jälkeisen yhteisvanhemmuuden sekä rinnakkaisvanhemmuuden käsitteitä. Huoltokiusaamisesta ja huoltoriidoista sekä oikeusprosesseista kirjoitetaan selkeästi, vuonna 2019 uudistettu lapsenhuoltolaki ja lapsen oikeuksien sopimus mainitaan useaan kertaan.

Uusperheen ABZ sisältää erilaisia harjoituksia oman pohdinnan tueksi sekä koskettavia kirjeitä monenlaisista elämäntilanteista. Tunnetaidot, mentaalisuhteiden mallit sekä stressin vaikutus näihin kaikkiin on käsikirjassa tiivistetty tietopaketti, jonka kertaaminen on paikallaan itse kullekin toisinaan!

Kaikki perheet ovat tärkeitä ja jokainen perhe on omanlaisensa. Perheiden hyvinvoinnin tukemiseen kannattaa panostaa joka kunnassa.

Mirka Soinikoski

Kansanedustaja,
eduskunnan monimuotoiset perheet -verkoston pj

Kuva: Salla Merikukka

SUOMEN UUSPERHEIDEN
LIITON

syys- kokous

18.11.2022 KLO 18
Varaa päivä kalenteriin!

VERTAISUUDESSA ON VOIMAA!!!!

Hae mukaan vapaaehtoistoiminnan koulutukseen!

Vertaisohjaajana voit toimia kokemusasiantuntijana uusperheteemoissa ja ohjata Suplin tapahtumia maalla, merellä ja ilmassa. Koulutuksen ensimmäiseen vaiheeseen voit osallistua myös yksin ja se mahdollistaa jatkamisen parisuhdeohjaajakoulutukseen.

Koulutuksen lähijaksot järjestetään verkossa 28-29.10 ja 25.-26.11.

Supli

*Haluaisitko
kertoa
tarinasi?*

Haemme tarinoita uusperheessä koetusta lapsettomuudesta. Voit kirjoittaa meille anonyymisti webropol-lomakkeella:

<https://tinyurl.com/288vskdn>

Osaa teksteistä käytetään Suplin ja Simpukan toiminnassa vuoden 2023 aikana.

Supli

 SIMPUKKA

*Valoa pimeään
- uusperheiden
viikonloppu
25.-27.11.2022*

www. Supli.fi

Kirjautuus uusperheille!

Uutuuskirja Uusperheen ABZ on **opas** kaikille uusperheellisille ja uusperheitä työssään kohtaaville ammattilaisille. Teos sisältää kaiken olennaisen, jota sinun tulee tietää uusperhe-elämästä.

Uusperheen ABZ tarjoaa **oivalluksia ja ratkaisuja** uusperheen suhteiden muodostumiseen sekä vinkkejä uusperhe-elämässä selviämiseen. Teos sisältää asiantuntija-artikkeleita, uusperheiden tarinoita sekä harjoituksia.

Uusperheen ABZ **käsittelee monipuolisesti ja moniäänisesti** muun muassa bio- ja bonusvanhemmuutta, lasten ja nuorten sopeutumista uuteen tilanteeseen sekä suhteiden muodostumista uusperheessä.

**Lue arviointi
kirjasta tämän
lehden sivulta 18!**

Tilaa kirja www.supli.fi

